

La construcció de la carrera política de Celestí Mas i Abad (1845-1850)*

Oriol Luján

Universitat Autònoma de Barcelona

La construcción de la carrera política de Celestí Mas Abad (1845-1850)

RESUMEN

El igualadino Celestí Mas Abad pasó de secretario del consistorio municipal a diputado del Congreso, además de autor de renombre sobre la Administración estatal, especialmente en la vertiente local. Logró ser un personaje público de relieve durante la monarquía de Isabel II. El objetivo de este trabajo de investigación es ilustrar las circunstancias que posibilitaron el inicio de la que sería una carrera política destacada, en un contexto marcado por la presencia de redes de poder local y de intercambio de favores. Por eso, se analizarán tanto los resultados y la dinámica de las elecciones que llevaron al político hasta las Cortes de Madrid como el entorno que le apoyó y las instancias de poder que le acompañaron en este camino de progreso.

Celestí Mas Abad political career's construction (1845-1850)

ABSTRACT

The igualadine Celestí Mas Abad began as town clerk and at the end turned out to be Member of Parliament and a renowned author of works on the state's administration, especially from a local perspective. He became a prominent public character during Isabel II's monarchy. The aim of this research is to illustrate the circumstances, which enabled the initiation of a political career that would become relevant, in a context ruled by networks of local power and exchanging favours. Therefore, it will be analysed the results and the dynamic of the elections that brought the politician to Madrid Cortes, as well as the surroundings and the bodies of power which accompanied him in this way of progress.

* Aquest treball, que es fa gràcies a una beca FPU del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, es vincula a una investigació de tesi doctoral dels diputats catalans a la Dècada Moderada dirigida per la doctora Gemma Rubí, a qui l'autor ha d'agrair les nombroses recomanacions i orientacions. L'autor forma part de l'SGR Grup d'Història del Parlamentarisme de la Universitat Autònoma de Barcelona.

PALABRAS CLAVE: parlamentarismo, liberalismo, dinámica electoral, clientelismo, elecciones generales

KEYWORDS: parliamentarism, liberalism, electoral dynamic, clientelism, general elections

INTRODUCCIÓ

A primer cop d'ull, sobta la trajectòria embrollada de Celestí Mas i Abad (Igualada, 1819-1883). D'entrada, pels canvis constants de militància política. De jove va estar vinculat a la milícia nacional d'Igualada i al moviment juntista de 1843. Per tant, proper al liberalisme més progressista. Amb el pas del temps, s'inclinà pel moderantisme i passà també per l'unionisme, tot acabant al final dels seus dies defensant la Restauració borbònica. En segon terme, per l'evolució professional. Començà exercint com a advocat amb vint-i-pocs anys, i més endavant provà sort en el món administratiu, com a secretari municipal, i en el polític, com a alcalde i diputat. Ja a la maduresa va destacar en l'Administració estatal, com a governador civil de diferents províncies espanyoles, alhora que intendent de la Hisenda pública de les illes Filipines.¹

Per a entendre aquesta complexa evolució personal, aquest treball indaga en un dels moments clau de la seva vida. Es tracta de les eleccions dels anys 1846, 1848 i 1850, que el portaren per primer cop a exercir com a diputat al Congrés i a prosperar més enllà del càrrec de secretari de l'Ajuntament d'Igualada, que va servir de 1845 a 1851. En la trajectòria del polític, aquests anys representen un punt d'inflexió determinant, una oportunitat única per a deixar enrere el món local i fer el salt a la capital de la monarquia.

Per tal de reeixir en aquesta finalitat, no s'estigué d'emprar tota mena de maniobres electorals, unes operacions que fins ara no han tingut el protagonisme que Mas i Abad els donà al seu moment. Aquest episodi, desco-

1. Hi ha diverses biografies breus de l'igualadí, entre les quals G. RUBÍ CASALS: «Mas y Abad, Celestino», a M. URQUIJO (dir.): *Diccionario biográfico de parlamentarios españoles (1820-1854)*, Madrid, Cortes Generales, Congreso de los Diputados, 2012; E. TOSCAS SANTAMANS: «Celestí Mas i Abad o el impulso de la "Normativización"», a E. TOSCAS SANTAMANS: *Secretarios municipales y construcción del estado liberal en España*, València, Tirant lo Blanch, 2008, p. 294-306; M. A. BISBAL I SENDRA i M. T. MIRET I SOLÉ: «Mas i Abad, Celestí», a M. A. BISBAL I SENDRA i M. T. MIRET I SOLÉ: *Diccionari biogràfic d'igualadins*, Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajuana, 1985, p. 130.

negut amb tota la profunditat dels fets, explica el seu ascens fulgurant a la dècada de 1850 i per això cal analitzar-lo amb detall.

L'APRENENTATGE COM A SECRETARI

L'estiu de 1845, just després d'acceptar el càrrec de secretari, entomà la gestió d'una de les principals preocupacions de les famílies: l'allistament obligatori dels nois al servei militar, els popularment coneguts quintos.² Els joves embrancats ho pagaven amb anys de militarització, que moltes vegades s'allargaven indefinidament amb la possibilitat de ser cridats com a reservistes ja a la maduresa, però sobretot temien altes possibilitats de perdre-hi la vida.

Per a fer front a la problemàtica, el consistori igualadí buscà tota mena de solucions per reduir el nombre d'homes quintats i amainar així les penúries de la població. Al capdavant de l'operatiu s'hi situà l'alcalde Antoni Bausili,³ que comptà amb l'ajuda del diputat provincial Pere Dalmases i les gestions del recentment nomenat secretari. D'entrada, Mas i Abad començà a familiaritzar-se amb el procedir de l'Administració, caracteritzat pels falsejaments i els tripijocs. Per exemple, amb la modificació de l'edat dels nois a allistar. Així li ho especificava Bausili a Mas, tot fent tràmits des de Barcelona:

Los que tienen en esa [referint-se possiblement als quintos i/o substituïts ja certificats, a Igualada] que vengan cuanto más pronto mejor, y dice el Sr. Dalmases que tengan cuidado al hacer la contrata queriendo hacer-

2. Sobre la qüestió, vegeu A. FEJOO GÓMEZ: *Quintas y protesta social en el siglo XIX*, Madrid, Ministerio de Defensa, 1996; J. A. CRESPO-FRANCÉS: *A las armas: reclutamiento y servicio militar en España desde sus orígenes hasta nuestros días*, Madrid, Multimedia Militar, 2009. També resulten interessants, per al marc cronològic aquí treballat, alguns estudis regionals com J. JIMÉNEZ GUERRERO: *El reclutamiento militar en el siglo XIX: las quintas en Málaga, 1837-1868*, Màlaga, Universidad de Málaga, 2001, i, encara que per a cronologia posterior, B. FRIEYRO DE LARA: *De campesino a soldado: las quintas en Granada (1868-1898)*, Granada, Universidad de Granada, 2002. Dins el marc català, una lectura recomanada és F. BONAMUSA i J. SERRALLONGA: *Del roig al groc. Barcelona 1868-1871: quintes i epidèmies*, Barcelona, L'Avenç, 1995.
3. Vegeu Topogràfic 202, lligall 5, Fons Municipal d'Igualada (FMI), Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACA), Igualada. Tot i això, altres versions l'identifiquen aleshores com a tinent d'alcalde: M. A. BISBAL I SENDRA i M. T. MIRET I SOLÉ: *Diccionari biogràfic...*, op. cit., p. 32-33.

los entrar por quintos y sobre todo que no sean dudosos por la medida y exenciones físicas, porque si se censaban en esta tendrían que venir los suplentes y sería un trastorno. También me encarga no entreguen todo el dinero hasta finido el año de responsabilidad. El mozo que sólo tiene dieciocho años a la lista se le pone 19 y entrando como quinto, no se hace preciso el bautismo.⁴

Les famílies que s'ho podien permetre optaven per costejar els serveis d'empreses que s'ocupaven de cercar suplents. Així, si el seu fill era quintat, el reemplaçaven. No és gens estrany, doncs, el contingut de l'epístola. Tampoc no ho és l'alteració de les edats que proposava Bausili a Mas en un nou text: «Si son de 18 ponen 19, y si son de 21 ponen 20, que un año no se conoce. Pero si son de 16 a 17, o de 22 o más, no es tan fácil hacerlo.»⁵

José Jiménez Guerrero ha treballat l'assumpte per a la Màlaga de l'època isabelina. Entre d'altres operacions, apunta l'ús d'estratègies com la disminució de la població en el cens municipal per tal de minvar el nombre de reclutats, objectiu també buscat en el fet de cridar persones amb disminucions físiques, que a la llarga haurien de ser descartades. O bé, subornar l'encarregat de controlar les talles dels joves allistats.⁶ En definitiva, mostres que palesen la recurrència de les actuacions desenvolupades pels consistoris per tal d'atenuar el cost humà de la militarització.

Tot i comú, aquest procedir serveix per a il·lustrar el comportament del secretari. Si només entrar al consistori assumí aquestes conductes com les més adequades, no és gens estrany que despatxés la gestió municipal amb estratagemes i contactes governats pel tracte de favors. El jove Celestí, amb 26 anys complerts, s'avesà a aquesta dinàmica administrativa que, de ben segur, ja coneixia de prop gràcies al seu pare, que exercí com a secretari de l'Ajuntament igualadí al llarg de vint-i-un anys discontinus, una durada que no repetí cap més secretari en propietat al llarg d'aquella centúria.⁷

4. Carta d'Antoni Bausili a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 21-8-1845, Topogràfic 202, lli-gall 5, FMI, ACA, Igualada.

5. Carta d'Antoni Bausili a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 22-8-1845, Topogràfic 202, lli-gall 5, FMI, ACA, Igualada.

6. J. JIMÉNEZ GUERRERO: *El reclutamiento militar...*, op. cit.

7. E. TOSCAS SANTAMANS: *Secretarios municipales...*, op. cit., p. 294.

EL SALT A LA POLÍTICA

Si els primers passos en l'Administració foren decidits, encara més fermes serien els realitzats en l'àmbit polític. Amb només 24 anys s'implicà, com a vocal, en la Junta Auxiliar de Govern d'Igualada i en la del seu partit. També va ser secretari d'una comissió dependent de la Junta d'Armament i Defensa de la província de Barcelona, l'octubre de 1843,⁸ i vocal en la Junta d'Armament d'Igualada arran de la revolta de 1843.⁹ Derrocat Espartero de la regència espanyola i foragitats del poder els polítics del Partit Progresista, els moderats es feren amb el Govern. El canvi no arronsà Mas i Abad, que seguí demostrant entusiasme polític en les eleccions de diputats a Corts de l'any 1844. S'hi va presentar com a candidat per la província de Barcelona.¹⁰ No va poder assolir l'escó, però va demostrar l'empenta que l'acompanyava i la notorietat que començava a adquirir, tot obtenint 3.040 vots, xifra només superada, entre els candidats que no foren escollits ni suplents, per Josep Castells, amb més de 3.500 vots.¹¹

Si bé les portes del Congrés encara no s'obriren per a l'advocat, l'experiència electoral li proporcionà prou bagatge per a saber enfocar l'estratègia a seguir de cara a la propera convocatòria. L'entrada com a secretari del consistori igualadí l'any següent li subministrà coneixements, eines i contactes que li podien facilitar el triomf el 1846. A més, la mateixa funció de secretari li garantia una immillorable posició de partida. Encara que sigui amb referència a la Restauració, tal com ha destacat Eliseu Tascas, seguint els preceptes de Javier Moreno Luzón, un secretari de l'època «en cuanto al proceso electoral, era secretario de la Junta Municipal del Censo, y el encargado en la práctica de renovar y custodiar las listas».¹²

L'observació també és vàlida per al moment en què Mas i Abad era secretari. Tal com establia la Llei municipal de 1845 en el seu article 124, «el secretario del Ayuntamiento lo será de la Junta municipal».¹³ Dit amb unes altres paraules, quan decideix presentar-se com a candidat a Corts per

8. Topogràfic 144, lligall 5 i Topogràfic 155, lligall 2, FMI, ACA, Igualada.

9. M. A. BISBAL I SENDRA i M. T. MIRET I SOLÉ: *Diccionari biogràfic...*, op. cit., p. 130.

10. Tal vegada, el seu company Pere Dalmases, com a diputat provincial, pogué influir perquè inicialment figurés en la llista oficial, de la qual posteriorment acabà saltant, segons sembla per impossibilitat d'assumir el càrrec. Vegeu *Diario de Barcelona*, 246 (2 de setembre de 1844), p. 2-3.

11. *Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona (BOPB)* 118 (30 de setembre de 1844), p. 2-3.

12. E. TASCAS SANTAMANS: *Secretarios municipales...*, op. cit., p. 68.

13. E. TASCAS SANTAMANS: *Secretarios municipales...*, op. cit., p. 39.

la circumscripció d'Igualada¹⁴ —o l'impulsen a fer-ho; de fet, la candidatura de 1844 va ser instigada pels comissionats dels partits judicials de la província de Barcelona, entre els quals hi havia l'aleshores secretari igualadí Francisco Carles—,¹⁵ segurament s'atreví a fer el pas perquè gaudia del suport d'una notable part de l'electorat. Així li ho insinuava, a punt de començar la lluita electoral de 1846, Juan de Dios Arce, comissionat dels ajuntaments d'Igualada i de Vic a Barcelona:

Hoy habrán V. V. dado principio a la lucha electoral, en la que no me cabe duda saldrá V. victorioso a pesar de los manejos contrarios, que según noticias alcanzarán poco fruto. El Sr. Farreny¹⁶ está por V. y con un fuerte empeño, según me manifestó y decidido enteramente a combatir la candidatura contraria; no creo que logren disuadirle, y sentiría que así sucediese, pero repito que no lo creo. Espero que por el próximo correo me diga V. el resultado de las primeras operaciones.¹⁷

Primer de tot, però, calia aferrar la victòria. Per a afermar-la, setmanes abans del tret de sortida, Mas i Abad rebé instruccions del citat Arce per tal de confirmar la presència a les llistes electorals dels seus partidaris:

Nada puedo decir a V. aún sobre elecciones, porque no he tenido tiempo de hablar detenidamente con el amigo D. Ramón Busanya, pero me ha dicho el Sr. Bardagí que lo que conviene por de pronto es reclamar la inclusión en las listas electorales de todos aquellos que hayan dejado de continuarse por no haber amalgamado las cuotas que pagan por inmuebles y subsidio comercial. Si hay algunos de esta clase en ese distrito, cuyo voto pueda ser favora-

14. Aleshores Igualada tenia més d'11.000 habitants i la seva circumscripció poc més de 35.000, una xifra similar als altres dotze districtes que conformaven la província de Barcelona (des dels poc més de 27.000 habitants d'Arenys de Mar fins als més de 36.000 del districte quart, el de Sant Pau de Barcelona). A més d'Igualada, la seva circumscripció incloïa Argençola, Bellprat, el Bruc, Cabrera, Calaf, Calonge, Capellades, Carme, Castellfollit de Riubregós, Castellolí, Collbató, Copons, Esparreguera, Jorba, la Llacuna, Masquefà, Santa Maria de Miralles, Santa Margarida de Montbui, Monistrol de Montserrat, Montmaneu, Òdena, Orpí, Olesa de Montserrat, Piera, Pierola, la Pobla de Claramunt, els Prats de Rei, Rubió, Sant Pere Sallavinera, Sant Martí Sesequeioles, la Torre de Claramunt, Tous, Sant Bartomeu de Vallbona, Veciana i Vilanova del Camí. Vegeu «Séptimo distrito», *Pensamiento de la Nación*, 132 (12 d'agost de 1846), p. 12-13.

15. «Candidatura», *Diario de Barcelona*, 243 (30 d'agost de 1844), p. 3-4.

16. Ramon Farreny i Sallés, que va ser membre del consistori el 1848, aleshores era comissionat de l'Ajuntament d'Igualada a Barcelona, on gestionava temes com el dels allistaments al servei militar.

17. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, s. d., Topogràfic 154, lli-gall 1, FMI, ACA, Igualada.

ble, puede reclamar su inserción en las listas inmediatamente, bien sea por parte de los mismos interesados o por algún otro elector que se interese.¹⁸

En tota la circumscripció d'Igualada només hi havia 328 persones amb dret a vot i tan sols 123 l'exerciren el 1846. Per això, la incidència directa sobre l'electorat esdevenia un element clau en el disseny de la tàctica a seguir. Per assegurar l'èxit, calia lligar el màxim nombre de vots possibles i amb una xifra tan reduïda de votants el contacte directe era fonamental. És molt probable que Mas i Abad conegués personalment, si no cadascun d'aquest centenar d'homes, bona part dels prop de cinquanta que concorregueren al col·legi electoral per la secció d'Igualada. En particular, els trenta que l'escolliren. Així, si tenia contacte amb una gran fracció dels electors és possible que hi interactués per a garantir els suports dels favorables i per a convèncer els indecisos.

LES ELECCIONS DE 1846

La disputa per escollir un diputat a Corts pel districte d'Igualada que tingué lloc a principi de desembre de 1846 mostra uns resultats controvertits que es resumeixen a la taula següent, dividida en les tres seccions del districte:

Taula 1. Resultats de les eleccions de 1846

	Celestí Mas i Abad	Jaume Ferrer	Ramon de Padró i de Marimon
Secció d'Igualada	30 vots	1 vot	17 vots
Secció d'Esparreguera	0 vots	21 vots	0 vots
Secció de Calaf	4 vots	0 vots	47 vots
TOTAL	34 vots	22 vots	64 vots

Font. Elaboració pròpia a partir de les dades recollides al topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada; Diario de las Sesiones de Cortes del Congreso de los Diputados (DSC): legislatura de 1847-1848, p. 392; Fons Electoral, Arxiu del Congrés dels Diputats (ACD), Madrid; Junta General del escrutini del 7.º Distrito, Igualada, 11 desembre 1846, lligall 136, Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, Barcelona.

18. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, s. d., Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

Segons aquestes dades, Ramon de Padró hauria assolit 64 vots dels 123 pronunciats, fet que li hauria permès guanyar les eleccions amb majoria absoluta i derrotar Mas i Abad. Padró, natural d'Igualada, però instal·lat des de feia un parell d'anys a Mataró, on exercia d'administrador de rendes, políticament se situà a l'òrbita del Partit Moderat,¹⁹ mentre que Jaume Ferrer era afí al Partit Progressista.²⁰

L'adscripció política de Mas i Abad es presenta dubtosa, almenys per a aquestes eleccions de 1846. D'entrada, per la participació activa a la revolta de 1843, al costat de l'ala més revolucionària del Partit Progressista. En segon terme, per la mencionada carta d'Arce a Mas, que li recomanava ampliar els suports en el cens electoral. Si les llistes eren reduïdes, per la llei electoral que el Partit Moderat impulsà el 1846,²¹ precisament aquesta condició s'havia buscat per a apartar de les urnes el màxim nombre d'electors propers al Partit Progressista. Es va limitar el vot a una quantitat reduïda de persones —el 0,8% de la població espanyola—, cosa que contribuïa a afavorir el Partit Moderat.

En última instància, poc abans de començar les eleccions de finals de 1846, Arce comunicava a Mas: «El Sr. Bardagí espera que dentro de poco habrá algún acontecimiento que incline la elección en favor del Partido Liberal, pero no he podido sacarle cual sea éste.»²² El comentari fa palès el desig d'Arce i de Bardagí, partidaris de Mas i Abad, d'èxit de la formació progressista, també anomenada aleshores liberal.

Si llavors s'identificava amb el progressisme i acabà canviant de bàndol per integrar-se al moderantisme, la conjuntura política podria haver influït en aquesta decisió. El 1846, just un any després de l'aprovació de la Constitució de 1845, el projecte del Partit Moderat²³ estava en ple auge i les

19. F. V. H.: «Padró y de Marimón, Ramón de», a M. URQUIJO (dir.): *Diccionario biográfico...*, op. cit.

20. «Correo de hoy», *El Popular*, 512 (5 de febrer de 1848), p. 4.

21. Sobre l'evolució de la legislació electoral espanyola, vegeu M. A. PRESNO LINERA: *Leyes y normas electorales en la historia constitucional española*, Madrid, Iustel, 2013; M. ESTRADA SÁNCHEZ: *El significado político de la legislación electoral en la España de Isabel II*, Santander, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cantabria, 1999; A. FERNÁNDEZ DOMÍNGUEZ: *Leyes electorales españolas de diputados a Cortes en el siglo XIX: Estudio histórico y jurídico-político*, Madrid, Civitas, 1992.

22. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, s. d., Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

23. Per a una consulta sobre la Dècada Moderada i el Partit Moderat, vegeu F. CÁNOVAS SÁNCHEZ: *El partido moderado*, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1982; J. L. COMELLAS: *Los moderados en el poder, 1844-1854*, Madrid, CSIC, 1970. Per a una comparativa del pensament liberal francès i espanyol, vegeu L. Díez del Corral: *El liberalismo doctrinario*, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1984.

concessions al Partit Progressista eren ínfimes. A més de les restriccions del cens electoral, a les Corts sorgides de les eleccions de desembre de 1846, de 349 diputats, es calcula que només uns seixanta van ser progressistes.²⁴ Per tant, les opcions de polítics progressistes no consolidats eren molt reduïdes, oïmes quan s'enfrontaven a un moderat, com podria haver estat el cas de Mas i Abad enfront de Ramon de Padró. El temps va fer veure a Mas que, relegats els progressistes, si volia tenir opcions de prosperar políticament, la millor opció era la moderada. Potser per això canvià de formació política, ja fos des de 1843 fins a 1846 o fins a 1848.

L'ambició del personatge per posicionar-se és prou documentada. Més enllà de les poques contemplacions a l'hora de canviar de bàndol polític, professionalment tampoc no mostrà gaires miraments. Entre setembre i octubre de 1846, dos mesos després de prendre possessió del càrrec de secretari del consistori igualadí, ja sol·licitava informació a Arce sobre el sou que cobraven els altres col·legues de professió dels ajuntaments catalans,²⁵ amb tota probabilitat amb la finalitat de reclamar una remuneració similar. Aquesta avidesa i l'estratègia desplegada a Igualada per tal d'incidir en el vot dels electors donaren els seus fruits. Cenyint l'atenció en l'anàlisi de les xifres conegudes, es percep ràpidament la força que cadascun dels tres candidats havia manifestat en una de les tres circumscripcions. En el cas de Mas, a Igualada, on recollí 30 vots dels 48 emesos, duplicant pràcticament els suports del principal adversari.

Ara bé, la concentració de l'esforç a l'entorn d'Igualada passà factura al secretari, que perdé empena en les seccions d'Esparreguera i Calaf, on només va assolir quatre vots. Padró li va passar la mà per la cara a Calaf, on practicà una clara hegemonia amb 47 sufragis dels 54 pronunciats, mentre que Ferrer féu el mateix a Esparreguera, amb vint-i-un vots, tots els existents. El sentit gairebé unidireccional d'aquests suports posa de manifest la preponderància del tracte de favors i del clientelisme en la lluita electoral. El clientelisme sorgí com a pràctica política fonamentada en l'afavoriment de persones, mitjançant beneficis econòmics i socials o privilegis com a compensació pel suport electoral rebut.²⁶

24. F. CÁNOVAS SÁNCHEZ: *El partido moderado*, op. cit., p. 130-131.

25. Cartes de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, setembre-octubre de 1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

26. A Espanya, aquesta pràctica s'ha associat sobretot amb la Restauració. Per a una conceptualització, vegeu J. MORENO LUZÓN, «Teoría del clientelismo y estudio de la política caciquil», *Revista de Estudios Políticos*, 89 (juliol-setembre 1995), p. 191-224. Algunes de les publicacions més recents: M. MARÍN: *Clientelisme et domination politique en Espagne*, París, L'Harmattan, 2006; J. VARELA ORTEGA (dir.): *El poder de la influencia*:

D'aquesta manera, el secretari igualadí se situà al voltant de la meitat dels vots del seu principal contrincant. La diferència era insalvable i les conseqüències portaven inevitablement al fracàs. Així ho va entendre tant l'advocat com el seu entorn més proper. La reacció va ser immediata: no donaven l'escó per perdut i dissenyaren un nou estratagema. Perduts els resultats, tocava recórrer-los.

LA TRAMA DE LA IMPUGNACIÓ O COM MODELAR ELS RESULTATS

Per tal d'apel·lar contra el desenllaç dels comicis, Mas i Abad es va servir de les relacions de poder que havia anat teixint des de la seva entrada a la secretaria. Així, va guanyar-se un col·lectiu d'homes que va treballar per canviar el sentit final dels sufragis emesos. Dos puntals fonamentals van ser Juan de Dios Arce, convertit en comissionat de l'Ajuntament d'Igualada a Barcelona, i Pere Dalmases, que a més d'influir en el nomenament d'Arce mantenia relació epistolar amb Mas i Abad des de 1843, quan aquest fou membre de la Junta de Defensa de la província.²⁷ També li oferia suport Ramon Busanya, conegut per Mas l'any 1843, igualment com a membre de la Junta d'Armament i Defensa de la província de Barcelona. Altres noms que cal tenir en consideració són els de Bardagí, secretari del cap polític de la província de Barcelona; Francesc Carles, comissionat del partit d'Igualada el 1844, i Ramon Farreny, membre del consistori igualadí el 1848, igual que Badia i Grané, a la vegada vinculat a l'entramat.

Tal com havia après a procedir quan apareixien problemes en l'exercici del càrrec de secretari, Mas i Abad acudia a l'ajuda d'altres companys mitjançant epístoles. Concretament, les dirigia a persones que, gràcies al posicionament social i polític i a l'experiència, el podien ajudar a vèncer les dificultats. El 1846, de seguida va contactar amb Arce, que, des de Barcelona, podia acostar-se a persones d'alta influència, com el citat Bardagí o el

geografía del caciquismo en España, 1875-1923, Madrid, Marcial Pons, 2001; M. A. PEÑA: *Clientelismo político y poderes periféricos durante la Restauración: Huelva (1874-1923)*, Huelva, Universidad de Huelva, 1998; J. MARCHENA DOMÍNGUEZ: *Burgueses y caciques en el Cádiz de la Restauración: 1876-1909: economía, vida política y pensamiento de una ciudad en crisis*, Cádiz, Universidad de Cádiz, Secretariado de Publicaciones, 1996.

27. M. A. BISBAL i SENDRA i M. T. MIRET i SOLÉ: *Diccionari biogràfic...*, op. cit., p. 69-70 i 130.

mateix cap polític. Examinada i assumida la derrota electoral, Arce proposava les primeres maniobres a seguir per tal de fer-hi front, recórrer els resultats i aconseguir que el cap polític convoqués uns nous comicis:

Lo principal es formar las protestas por defectos cometidos en la votación y que dichas protestas se formulen a continuación del acta del escrutinio general. Creo conveniente advertir a V. que la votación no se verificó en Calaf el domingo y lunes, según estaba mandado [...]. Todas las protestas que puedan hacerse procure V. que recaigan sobre defectos en la votación, pues de este modo podrá el jefe político decretar la nulidad y procederse a nueva elección.²⁸

L'actuació a seguir era clara: calia indagar escletxes en el procés per poder buscar l'anul·lació de les eleccions i, si podia ser, aconseguir una nova crida a les urnes. El flanc del qual calia treure partit no podia explorar-se a Igualada, base fonamental dels vots de Mas, sinó en alguna de les altres dues seccions, on va tenir menor suport. Entre aquestes, Calaf podia proporcionar argumentacions per a combatre'n la legalitat, com mostren les sospites que referencia l'epístola.

Tot sigui dit, les pràctiques fraudulentes en les eleccions, sovint mogudes pel clientelisme, eren una constant en les eleccions espanyoles.²⁹ Mas i Abad se n'havia servit aleshores, així com els seus adversaris, tal com Arce especificava:

La intriga de Calaf es mucho más infame de lo que puede V. figurarse pues el Sr. Figuerola ofreció a Dalmases cooperar a la elección de V., y no solamente no lo ha hecho, sino que el día de la votación desapareció de Calaf habiendo entretenido a los electores, diciéndoles que no se comprometiesen por nadie hasta que él les manifestase el candidato; y creemos por fundamento que cuando se ausentó de Calaf, dejó ya las instrucciones para favorecer la elección de Padró. Por esta infamia puede V. calcular el resentimiento que tiene Dalmases contra el tal Figuerola.³⁰

28. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 11-12-1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

29. Per a una anàlisi contemporània i crítica de les eleccions, vegeu L. M. PASTOR: *Las elecciones: Sus vicios. La influencia moral del gobierno. Estadística de la misma y proyecto de reforma electoral*, Madrid, Imprenta de Manuel Galiano, 1863. Per a una aportació recent dels comicis a Corts durant el regnat d'Isabel II, vegeu N. ARAQUE, *Las elecciones en el reinado de Isabel II: la Cámara Baja*, Madrid, Congreso de los Diputados, 2008.

30. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 11-12-1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

Ideat el pla, el primer pas acomplert per Arce va ser contactar amb el cap polític de la província de Barcelona, Manuel Lassala. Volia fer-lo partícip de la seva versió dels fets, que atribuïa torbacions a la secció de Calaf, i induir-lo a actuar en favor seu. Si no predisposat a col·laborar, com a mínim Lassala semblava entossudit a escatir els fets i immediatament va enviar un ofici a l'alcalde de Calaf per tal que aclarís les maquinacions que li imputaven:

1.º Que diga si presidió o no la mesa de Calaf y en caso negativo manifiesta las causas porque dejó de hacerlo. 2.º Si no presidió la mesa, diga porque no lo verificó al teniente de alcalde u otro individuo del Ayuntamiento, únicas personas autorizadas por la ley. 3.º Si el acta que se le incluye y las votaciones de los días 6 y 7 que también se le incluyen son verdaderas, en cuyo caso manifieste como es que se titula presidente de la mesa un individuo que no pertenece a la corporación municipal. 4.º Si tiene noticia que hayan concurrido a emitir sus votos los electores de Copons, Rubió y demás poblaciones que se figuran en las votaciones.³¹

El procés d'impugnació seguí amb una activitat frenètica els dies posteriors a les eleccions. A més de buscar complicitats en les altes esferes, calia produir documentació que acredités les suposades il·legalitats a la secció de Calaf. Els consells foren seguits al peu de la lletra. Seguint les indicacions, es va generar la certificació conforme el pres Josep Vives, de la Guàrdia Pilosa, no havia pogut votar en no haver acabat la seva reclusió.³² D'altra banda, entre d'altres justificacions impulsades, també es va provar de donar comptes de «la falta de concurrencia a emitir sus votos en Calaf de los electores de Copons, Rubió, San Martín, Prats de Rey y demás».³³

Creada la documentació que havia de justificar la impugnació, Mas i Abad va proporcionar-la, acompanyada d'un recurs, als companys que treballaven a Barcelona. Els informes havien de distribuir-se i arribar a les persones amb poder de decisió, com el cap polític. La trama de reconstrucció dels resultats electorals anava prenent forma amb una gran dosi de sofisticació. Amb tot, malgrat l'enginyós disseny, la correcta planificació i la resolutiva posada en pràctica, no tot va sortir tal com pensaven els col·

31. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 12-12-1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

32. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 14-12-1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

33. Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 15-12-1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

legues de Mas. Fins llavors, les proves que havien presentat al cap polític no l'havien acabat de convèncer, de manera que la finalitat de provar la falsificació del procés de Calaf no s'havia assolit. Tampoc el Consell Provincial, un cop rebé l'expedient, no va pronunciar-se en aquest respecte, o no almenys amb una decisió definitiva. Però no tot estava perdut. L'última paraula, la tenia el Congrés dels Diputats.

LA RESOLUCIÓ DELS COMICIS DE 1846

La trama de Mas seguí el seu curs i els partidaris de Padró tampoc no restaren amb els braços plegats, quan justament el seu candidat havia assolit la majoria absoluta que l'havia de catapultar a Madrid. El 6 de gener de 1847, la cambra baixa va aprovar remetre l'escrutini de Calaf a la comissió d'actes electorals, que estudiava les diverses convocatòries i en determinava l'aprovació. Ho va fer a instàncies de Benet Soler, secretari escrutador de la secció de Calaf³⁴ i un dels principals valedors de Padró. Soler posava les cartes damunt la taula en l'informe presentat a Corts i mirava de frenar l'estratègia dels seus opositors amb l'autoritat que li proporcionaven els resultats electorals. Al mateix temps, denunciava les pràctiques dels seus contendents:

Era pues de suponer que habiendo sido convocados [els membres de les meses electorals per a fer l'escrutini de la circumscripció], nuestra misión se reduciría sólo a proclamar diputado según el espíritu de la misma Real orden [la que instava a fer l'escrutini]; mas, como de suceder esto, resultare por único candidato elegido D. Ramon de Padró y de Marimon pues es él solo, de los tres candidatos de este distrito, que tuviere mayoría absoluta, reuniendo en su favor 64 de los 120 electores que tomaron parte en la votación. Los cuatro secretarios escrutadores de la cabeza del distrito, acérrimos partidarios del candidato del mismo, válidos de la mayoría, se obstinaron en no querer admitirme como comisionado de la 3.ª sección, y menos reconocer como legítimas sus actas.³⁵

Soler es queixà que aquella junta d'escrutini no tenia potestat per a declarar nul·les les actes de Calaf ni rebutjar-lo a ell, facultat de la qual només gaudien les Corts. Tal com Soler constatava, el Ministeri de la Go-

34. DSC: legislatura de 1846-1847, p. 416.

35. Benito Soler secretario escrutador de la sección de Calaf, distrito de Igualada provincia de Barcelona, Calaf, 27-1-1847, FMI, ACA, Igualada.

vernació publicava el 5 de gener de 1847 una reial ordre per la qual s'instava a procedir al resum dels vots, dictaminar una resolució sobre la secció de Calaf i, si era oportú, nomenar el diputat escollit.³⁶

L'escrutini tingué lloc el 16 de gener següent amb una composició de la junta deliberativa que, com denunciava Soler, estava alineada a favor de Mas. La majoria de membres procedien de la circumscripció d'Igualada, on l'advocat s'havia cuidat de consolidar àmpliament els seus suports. Per aquesta raó, els partidaris del secretari tenien majoria en la mesa per decidir no admetre l'acta de Calaf, que només va ser defensada per Soler i pel president de la mateixa mesa, un particular que no tenia capacitat legal per a exercir el càrrec, en no ser alcalde ni regidor. Descartada la secció de Calaf, la junta reunida a Igualada donà per vàlids només els sufragis d'Igualada i d'Esparreguera: 30 vots per a Mas i Abad, 17 per a Padró i 22 per a Jaume Ferrer. Així, cap aspirant gaudia de majoria absoluta. De 69 vots emesos, ningú sumava els 35 necessaris. La resolució final recomanava passar a una segona volta entre Mas i Ferrer, els dos aspirants amb més suports.³⁷

El dictamen restà en espera de la resolució de la comissió d'actes del Congrés dels Diputats, que havia d'avaluar-lo. Segurament, la recurrència de polèmiques similars a l'entorn dels comicis va contribuir a l'estancament de la carpeta igualadina, que al final de la legislatura 1846-1847 encara no s'havia resolt. D'aquesta manera, la reacció de l'electorat igualadí no es féu esperar. Gairebé un any després de les eleccions, mitjançant una reclamació de quinze persones, s'instava el Congrés a una determinació urgent.³⁸ Encara més sorprenent resultava que la secretaria de la cambra argumentés que no se li havia presentat l'acta electoral i que ni tan sols es conegués qui era el representant escollit. Finalment, la comissió d'actes fallà el 13 de desembre de 1847, recollint la proposta de la junta d'escrutini reunida a Igualada el gener d'aquell any. És a dir, invalidant la secció de Calaf i acceptant només les d'Igualada i Esparreguera. Per tant, s'havia de procedir a convocar unes segones eleccions.

La resolució indica que la base argumental del text es nodria de la documentació generada per la conspiració de Celestí Mas i Abad. Els raonaments utilitzats procedien dels expedients que ell i el seu entorn possibilitaren, com les referències a Josep Vives, elector que no va poder votar per estar reclus, i que es plasmaren en el redactat final de la proposta de la junta d'escrutini d'Igualada. Dit d'una altra manera, si el resultat de les eleccions

36. DSC: legislatura de 1847-1848, p. 391-392.

37. DSC: legislatura de 1847-1848, p. 391-392.

38. DSC: legislatura de 1847-1848, p. 104.

no havia portat el triomf al secretari, l'afany de poder i l'enginy i la determinació propis i dels seus companys li donaven una nova oportunitat.

LES SEGONES ELECCIONS DE 1848

Un cop dictaminada la conclusió del Congrés dels Diputats, les eleccions no es feren esperar i van tenir lloc els dies 23 i 24 de gener de 1848. Lluny de constituir un simple tràmit, la disputa encara va esdevenir més renyida que el 1846. Hi van prendre part 142 electors i els vots es dividiren de la manera següent: 71 sufragis per a Mas i Abad, 70 per a Jaume Ferrer i un per a Josep Esteve.³⁹

Es desconeix la dissecció per seccions, però possiblement Mas va confirmar el predomini en la d'Igualada, on en l'anterior convocatòria Ferrer només havia obtingut un vot; i el d'aquest últim a Esparreguera, on el primer no n'havia assolit cap. Ambdós eren naturals dels territoris on prevalien, amb disposició clara per a la influència en l'entorn immediat. La incertesa es presentava en els electors de Calaf, encara que, seguint les tendències dels últims comicis, tal vegada bona part dels votants que fins llavors havien donat suport a Padró, aquest cop, davant la seva absència, es decantaren per Ferrer.

Més enllà d'elucubracions possibles, és realment constatable la repetició de la polèmica. Inicialment, per les protestes manifestades. El primer dia de votació, els electors del districte d'Igualada Pere Borràs i Domingo Riera van queixar-se del fet que Ramon Queralt, de Porquerisses —nucli que més endavant s'integraria a Argençola—, va emetre el sufragi en nom del seu pare, que era qui disposava de les condicions per a poder dipositar la papereta a l'urna, mentre que el fill ni les complia ni pagava cap contribució. Tot i consignar-ho en l'acta, la mesa no va considerar la queixa, ja que el nom constava al cens.

En procedir al recompte final, els mateixos homes tornaren a lliurar la reclamació, aquest cop amb documentació avalada per l'alcalde d'Argençola, que confirmava el dret d'elector del pare Queralt i negava el del fill. Amb els informes, sol·licitaren la nul·litat de l'acta, fet que remet als procediments emprats per l'entorn de Mas el 1846, però que en aquest cas van ser utilitzats en contra seva. Malgrat que el secretari escrutador d'Esparreguera, Cristòfol Vidal, probablement proper a Ferrer, s'hi oposés, la mesa va

39. Copia del acta de escrutinio general celebrada en la misma villa de Igualada a los 28 de Enero de 1848, Fons Electoral, ACD, Madrid.

desestimar les protestes. Amb tot, s'inclogueren els informes a l'acta, que es remeté a les Corts per tal que prenguessin una resolució en aquest respecte.⁴⁰

També es presentà una instància sobre la consignació del segon cognom de l'elector de la Poble de Claramunt Josep Aguilera, que figurava escrit com a Busque, quan en realitat era Llucià, o almenys així s'estipulava a les llistes exposades públicament abans d'obrir les urnes. La mesa conclouïa que l'esmentat Josep Aguilera Llucià no presentava contrarietats i que havia exercit correctament el dret a vot per la Poble de Claramunt, mentre que el problema raïa en Josep Aguilera Macià, d'Òdena. Fos com fos, s'interpretava com una «equivocación involuntaria» que no havia de tenir més transcendència.⁴¹

Finalment, hi hagué controvèrsia per l'existència d'un sufragi per a Josep Esteve, quan en unes segones eleccions només hi podien concórrer dos candidats, que en aquest cas eren Mas i Ferrer. Podia tractar-se d'un error, però amb una diferència tan ajustada de vots, encara que fos un descauit, esdevenia decisiu. Potser per això la mesa, majoritàriament inclinada a favor del primer, considerà perduda la papereta. En fer-ho, els setanta-un suports que rebé l'advocat es convertien automàticament en suficients per a ser proclamat, finalment, diputat a Corts. Almenys, així ho va dictaminar la mesa igualadina el 28 de gener de 1848, en espera de veure ratificada la decisió, primer pel cap polític i després pel Govern.⁴²

La veritat és que Lassala ja no era al capdavant de la capitania política i, consegüentment, Mas ja no gaudia d'una línia directa per tal de provar d'influir-hi com en els anteriors comicis. El cap polític del moment, Miguel Tenorio, va considerar les reclamacions dels electors Riera i Borràs demanant l'anul·lació del vot de Queralt i va expedir la informació al ministre de la Governació, Luis José Sartorius, que va traslladar-la a la comissió d'actes.⁴³

No es prengué una resolució definitiva fins a l'obertura del nou curs polític, a finals d'any. El 28 de desembre de 1848, la instància va donar per bona l'acta aprovada a Igualada, tot proposant Mas com a nou diputat. Malgrat admetre que les segones eleccions també contenien protestes, la comis-

40. Copia del acta de escrutinio general celebrada en la misma villa de Igualada a los 28 de Enero de 1848, Fons Electoral, ACD, Madrid.

41. Copia del acta de escrutinio general celebrada en la misma villa de Igualada a los 28 de Enero de 1848, Fons Electoral, ACD, Madrid.

42. Copia del acta de escrutinio general celebrada en la misma villa de Igualada a los 28 de Enero de 1848, Fons Electoral, ACD, Madrid.

43. Dirección de gobierno (Elecciones a Cortes), Madrid, 21-2-1848, Fons Electoral, ACD, Madrid.

sió era de l'opinió que no afectaven el «resultado legal de la votación» i instava a la seva admissió.⁴⁴ Així es va fer l'endemà, proclamant-lo a la fi diputat. És probable que el Govern volgués aparcar definitivament aquelles eleccions, que feia dos anys que s'arrossegaven amb polèmica. Al mateix temps, és possible que Mas hagués abandonat ja qualsevol mena de vinculació amb el Partit Progressista i s'hagués acostat clarament al Partit Moderat per tal d'afermar la seva elecció. Si més no, així ho féu des del moment en què va entrar a la cambra baixa.

L'ESTRENA COM A DIPUTAT

Després de dos anys de lluita electoral i de favors, ajudes, conspiracions i manipulacions, Mas era diputat. Un cop a l'hemicicle, es mostrà caut i els tres mesos inicials van ser d'observació i de posicionament, acompanyats de silenci. Els primers mots es feren esperar fins al 21 d'abril de 1849, quan va fer ús de la paraula per a defensar una petició d'alguns veïns de la ciutat de Vic. Uns propietaris reclamaven el pagament de la indemnització promesa pels terrenys que els havien expropiat, destinats a la construcció d'una carretera que havia de connectar el municipi amb Ripoll. A més, denunciaven que se'ls feia saldar contribucions per unes terres que ja no eren seves.⁴⁵

El vincle de Mas amb aquest cas és incert, més enllà de potencials connexions que el podien unir amb els peticionaris a través d'Arce, alhora comissionat per l'Ajuntament de Vic, o de l'empatia que se li pogués despertar, tal com suggeria el discurs. Sigui com sigui, estratègia de mena, oferí una dissertació molt calculada en la defensa que féu dels vigatans, que es caracteritzà per dos elements fonamentals: defugir la confrontació directa amb el Govern, tot buscant atribuir la culpabilitat de la mala gestió a altres persones i/o institucions, i, alhora, la demostració del propi coneixement de les lleis i de l'Administració espanyola, sabers que li havia facilitat el càrrec de secretari. Aquests foren els seus mots:

Los dueños de estos terrenos los cedieron generosamente, creyendo que desde luego se procedería, si no a la indemnización; a la tasación. Según el expediente que se encuentra en la mesa, a los que reclaman se les prometió

44. Barcelona. Distrito de Igualada, Palacio del Congreso, 28-12-1848, Fons Electoral, ACD, Madrid.

45. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 1725.

esa indemnización; pero han pasado dos años sin que se haya procedido a la tasación, y los caminos se han abierto. [...] Y ya que el Sr. Ministro de Obras públicas no se encuentra presente, espero que el Sr. Ministro de la Guerra le recordará que, según la ley de 14 de Junio de 1836, antes de ocuparse una finca para obras de utilidad pública, debe preceder el justiprecio y la indemnización. [...] Yo suplico al Gobierno de S. M. que procure indicar a los ingenieros de distrito que tengan presente esto cuando se trate de abrir una comunicación.⁴⁶

El ministre de la Guerra, Francisco de Paula Figueras, li respongué: «El Gobierno desea que se cumplan todas las leyes; [...] se verá el expediente con detención y se hará lo que corresponda».⁴⁷ Juntament amb la prudència mostrada fins aleshores, el càlcul de la intervenció i la provada ambició condueixen a pensar que l'objectiu de l'arenga era fer-se veure per guanyar notorietat i demostrar un bagatge solvent. Ben aviat seguí treballant amb la mateixa orientació, participant més activament en les activitats congressuals. El 24 d'abril de 1849, sense anar més lluny, entrà en la comissió que havia de treballar en el projecte de llei relatiu a l'obertura d'un carrer entre el nou palau del Congrés i la casa del duc d'Híjar.⁴⁸

La cautela inicial que el mantingué en silenci els primers mesos del càrrec quedà enrere progressivament i anà guanyant presència parlamentària, com amb la interpel·lació que s'atreví a presentar tot sol al Govern el 24 de maig següent. El missatge de la intervenció advocava per fer front al carlisme i estabilitzar la fi de la Guerra dels Matiners (1846-1849).⁴⁹ Tanmateix, la graduació al Congrés li arribà els dies 22 i 23 de juny, en dues de les darreres sessions d'aquella legislatura. Mas intervingué decididament en la defensa dels interessos de les corporacions i els sectors industrials catalans, oposats a la reforma dels aranzels que proposava el ministre d'Hisenda.⁵⁰ Participà molt activament en els debats i es convertí, juntament

46. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 1727-1728.

47. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 1728.

48. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 1759-1760.

49. Sobre el conflicte, vegeu J. CAMPS I GIRÓ: *La Guerra dels Matiners i el catalanisme polític (1846-1849)*, Barcelona, Curial, 1978; R. VALVERDÚ I MARTÍ: *La guerra dels Matiners a Catalunya (1846-1849): Una crisi econòmica i una revolta popular*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002; J. M. OLLÉ ROMEU: *Matiners (febrer, 1847. 1848, febrer)*, Barcelona, PPU, 2007; L. MIRÓ I SALA: *L'alba dels matiners: El procés dels trabucaires (Perpinyà, 1845-1846)*, Catarroja, Afers, 2008.

50. Sobre la qüestió aranzelària, vegeu J. CARRERA PUJAL: *La economía de Cataluña en el siglo XIX*, vol. I, Barcelona, Bosch, 1961; R. SOLÀ I MONTSERRAT: *L'Institut Industrial de Catalunya i l'associacionisme industrial des de 1820 a 1854*, Barcelona, Publicacions

amb altres destacats diputats com Pascual Madoz, en representant dels interessos d'instàncies com la Junta de Fàbriques o l'Institut Industrial de Catalunya.⁵¹ Per exemple, criticà Alejandro Mon per la falta d'empatia:

¿Podían, pregunto yo, los Diputados por Cataluña acercarse al Sr. Ministro? [...] Se reunieron los Diputados [...]. Trataron de que en las secciones, al nombrarse la comisión que había de dar su dictamen sobre el proyecto presentado por el Gobierno, se les diesen en ella una o dos plazas para discutir ampliamente y hacer que los representantes de la fabricación se presentasen con los datos que traían. [...] El día 23 se reunieron éstas [les comissions], y mientras en la sexta y en la séptima se disputaba con calor quiénes serían los candidatos, en las primeras ya habían triunfado los enemigos de la industria catalana. Señores, no tuvimos la suerte de que un Diputado de Cataluña figurase en esa comisión del Congreso.⁵²

Mon l'acusà de parlar, com la resta de diputats catalans, per a Catalunya i per als seus interessos, desconsiderant el benefici de tot l'Estat.⁵³ Tal com exposava l'advocat, la incapacitat d'incidir en el Govern va propiciar que els diputats del Principat s'organitzessin i constituïssin la Diputació catalana com a òrgan d'acció unitària entre els representants catalans.⁵⁴ Dit d'una altra manera, la protecció dels interessos industrials els va fer mobilitzar.

Més enllà d'aquella primera intervenció, l'igualadí prengué la paraula un altre cop aquell 22 de juny i en un últim torn per a seguir discutint-se amb Mon, reproduint posicions contraposades sobre la idoneïtat de l'aplicació dels nous gravàmens. Mentre que el ministre volia una obertura del mercat espanyol, Mas apostava, en sintonia amb els industrialistes catalans, per la protecció a la indústria. Finalment, la llei s'aprovà per 149 vots a favor i 29 en contra⁵⁵ i tots els diputats de les províncies catalanes que es pronunciaren ho feren en contra.

La reforma que Mon va proposar, per a Rafael Vallejo acabava amb el sistema prohibitiu de bona part de les manufactures de cotó, mantenint

de l'Abadia de Montserrat, 1997; A. SÁNCHEZ (ed.): *Protección, orden y libertad: El pensamiento i la política económica de la Comisión de Fábricas de Barcelona (1820-1840)*, Barcelona, Alta Fulla, 1990.

51. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 2882.

52. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 2881-2882.

53. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 2884.

54. Vegeu, en aquest respecte, O. LUJÁN: «El simbolisme polític de la Diputació de Catalunya al segle XIX», *Recerques: Història, Economia, Cultura*, 69 (2014), p. 189-215.

55. DSC: legislatura de 1848-1849, p. 2928.

certes prohibicions d'alguns d'aquests productes i fixant els tipus aranzelaris alts per a d'altres.⁵⁶ Amb tot, les pressions rebudes van fer que es produís una crisi que acabà amb la sortida de Mon del ministeri i que propicià una reformulació de la llei una mica més a gust dels industrials catalans. La gestió de la Diputació catalana, amb Mas i Abad com un dels seus principals actius des de la secretaria de l'ens, va ser clau en aquesta modificació.

Però la feina feta no tingué continuïtat. Si en l'anterior curs polític, la primera ocasió en la qual participava, l'igualadí va començar a destacar, en el de 1849-1850 la contribució va ser més aviat discreta. No consta la data exacta en la qual s'incorporà a unes Corts que es van encetar el 30 d'octubre de 1849 i que expiraren el 18 de febrer de 1850. Si de cas, la primera evidència de la seva concurrència, i l'única de la seva activitat, data de ben entrat el mes de gener de 1850, quan ingressà a la tercera secció.⁵⁷ La fervorosa activitat havia quedat en no res, a conseqüència de motius familiars de pes, com la mort de la seva jove dona i una malaltia que l'havien retingut a Igualada,⁵⁸ frenant-li la preeminència que s'havia anat forjant entre els representants catalans.

EL FRACÀS DE 1850

Després d'haver-se començat a situar entre els diputats catalans gràcies a les decidides intervencions a favor de la protecció a la indústria, ja sense defugir en aquest cas el cos a cos amb els membres del Govern, Mas iniciava el camí que havia buscat: el de l'assentament de la projecció pública. La faceta política, la complementava amb la d'escriptor. El març de 1850 va presentar a Madrid la seva última producció, relacionada amb l'Administració municipal i titulada *Consultor de alcaldes y Ayuntamientos*.⁵⁹ L'obra era recomanada i subvencionada des del Govern Civil,⁶⁰ prova dels rellevants contactes que l'igualadí havia teixit. A escala local, l'intercanvi de favors es fonamentava en intervencions com la que tingué en les eleccions de diputats provincials de febrer de 1850. No hi concorregué

56. F. COMÍN, P. MARTÍN ACEÑA i R. VALLEJO (ed.): *La Hacienda por sus ministros: La etapa liberal de 1845 a 1899*, Saragossa, Prensas Universitarias de Zaragoza, 2006, p. 79-84.

57. DSC: legislatura de 1849-1850, p. 1167.

58. *Diario de Barcelona*, 10 (10 de gener de 1850), p. 3.

59. C. MAS ABAD: *Consultor de alcaldes y Ayuntamientos*, Madrid, Imp. y librería de José María Marés, 1850-1851, 3 v.

60. *BOPB*, 30, 11 de març de 1850, p. 1.

personalment, però sí que ho va fer el seu compatriota Pere Dalmases, que volia repetir en el càrrec que ja havia obtingut el 1844.⁶¹ Dalmases havia contribuït a recórrer els resultats a Corts per la circumscripció d'Igualada de 1846, gràcies a la seva posició de diputat provincial. Segurament per agrair-li el favor, Mas i Abad va exercir de secretari escrutador en els comicis provincials.

Dalmases va obtenir 58 vots i es va endur la victòria. No se sap fins a quin punt Mas va jugar un paper actiu en la lluita electoral, però hi ha dos elements que criden l'atenció. En primer lloc, la baixa legitimitat del procés. Una maniobra clara de l'adulteració practicada, la patiren els electors de Monistrol de Montserrat. El primer de març, l'alcalde de la població va escriure al seu homòleg igualadí per lamentar-se de la desinformació que havia patit el seu municipi i que havia impedit als votants fer ús del seu dret.⁶² En darrer terme, la intencionalitat insinua l'abast del mateix acte. El fet que constés com a secretari escrutador d'aquelles eleccions és una clara evidència del suport mutu que es donaven amb Dalmases, alhora que una prova més del procedir del secretari, marcat pel clientelisme i el tracte de favors que l'acompanyaven.

Un nou exemple es troba en la convocatòria electoral general del 31 d'agost i l'1 de setembre de 1850. Els resultats inicials foren els següents: Celestí Mas i Abad va obtenir 108 vots —tot i que se li reduïren a 106 per la pèrdua de dos sufragis en la secció de Calaf; un d'aquests era erroni, ja que a la papereta hi figurava el nom de Ceferino Mat i Abot, en lloc de Celestí Mas i Abad— i Ramon de Padró i de Marimon, 109. Desglossats per les tres seccions en què es dividia la circumscripció, els sufragis quedaren així:

Taula 2. Resultats electorals de 1850

	Celestí Mas i Abad	Ramon de Padró i de Marimon
Secció d'Igualada	90 vots	34 vots
Secció d'Esparreguera	12 vots	31 vots
Secció de Calaf	4 vots	44 vots
TOTAL	106 vots	109 vots

Font. Elaboració pròpia a partir de les dades recollides al BOPB, 111, 16 de setembre de 1850, p. 4 i BOPB, 112, 18 de setembre de 1850, p. 3; DSC: legislatura de 1850-1851, p. 412.

61. M. A. BISBAL I SENDRA i M. T. MIRET I SOLÉ: *Diccionari biogràfic...*, op. cit., p. 69-70.

62. Topogràfic 190, lligall 5, FMI, ACA, Igualada.

Amb les dades a la mà, la repetició de la dinàmica de les eleccions de 1846 salta a la vista, sobretot pel que fa a la secció de Calaf i, en certa mesura, també a Igualada. Si feia quatre anys Mas gairebé duplicava els vots de Padró a la capital de l'actual Anoia (30 a 17), aleshores pràcticament els triplicà (90 a 34). A Calaf, el desenllaç gairebé va ser idèntic que el 1846. Aleshores, Padró va obtenir 47 suports, per 44 el 1850, mentre que Mas recollí en les dues ocasions quatre paperetes.

Una realitat ben diferent és la d'Esparreguera, on els dos candidats no havien tingut cap sufragi el 1846, a causa del predomini del candidat local, Jaume Ferrer. En tot cas, la gran diferència entre Mas i Padró en aquesta secció, on el segon gairebé triplicà els vots del primer (12 a 31), podria indicar un transvasament del suport dels simpatitzants de Ferrer a Padró, com és probable que passés a la secció de Calaf el 1848 justament a l'inrevés.

En un examen més de conjunt dels resultats, s'evidencia la gran influència que Mas i Abad continuava exercint en l'electorat de la secció d'Igualada. D'altra banda, la configuració de la mesa electoral, amb personalitats associades al consistori igualadí i amb les quals compartia complicitats, confirma la continuïtat de l'estratègia electoral del secretari igualadí, que seguia perfeccionant-se amb el pas del temps. Si era necessari, perquè l'electorat no li responia com s'esperava a través dels contactes directes establerts, s'assegurava l'èxit amb la possibilitat que la mesa pogués intervenir a favor seu amb alguna maniobra. En el seu si hi figurava Antoni Fàbregas, que el 1852 seria primer tinent d'alcalde i substituïria Mas com a batlle d'Igualada en les seves absències a Madrid; o Josep Badia i Ferrer, que també formà part d'aquell consistori liderat per Mas. A més, segons Antoni de Padró, l'alcalde d'Igualada era íntim amic del seu rival, igual que quatre dels cinc membres que componien la mesa electoral, que n'eren o amics o parents o regidors.⁶³ En canvi, Mas assegurà que Padró era l'amistançat del batlle.⁶⁴

Tot i l'esplendidesa de l'estratègia a la secció d'Igualada, novament el secretari perdia impuls a Esparreguera i a Calaf, on Padró desplegava una gran hegemonia: 75 vots enfront de només 18. La diferència era molt significativa i implicava que l'igualadí havia comès el mateix error que el 1846: confiar la sort de l'elecció únicament als suports rebuts a Igualada. El des-

63. Al Sr. Ministro de la Gobernación, 16-12-1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

64. C. MAS ABAD: *Reseña de las verdaderas ocurrencias en la elección de diputado a Cortes por el Distrito de Igualada, y de los vicios que contiene el acta de la sección 3.ª de él, esperándose de los Señores Diputados su declaración de nulidad y validez de las otras dos, correspondientes a las secciones 1.ª y 2.ª, cuyas capitales son Igualada y Esparraguera*, Madrid, Imprenta de A. Espinosa y compañía, 1850.

cuit li podia costar el càrrec. Si el 1846, malgrat els resultats adversos, es pogué refer de la situació gràcies a la trama creada i a les gestions portades a terme pels seus fidels companys, aleshores no ho aconseguí. Si de cas, no es quedaren sense fer res i, com en aquella ocasió, de seguida que transcendí la inclinació dels comicis es mobilitzaren de nou amb intencionalitats similars.

UN NOU INTENT DE MODELAR ELS SUFRAGIS EMESOS

Com ja havia succeït el 1846, l'entorn de Mas va recórrer a l'estratègia de la impugnació. Davant la derrota a les urnes, l'objecció contra els resultats tornava a aparèixer com la millor via possible per a triomfar des dels despatxos. D'entrada, aconseguiren que vuit electors de la secció d'Igualada⁶⁵ i dos de la de Calaf⁶⁶ presentessin una reclamació sobre els votants d'aquesta última. Es queixaren que en la llista electoral hi figuraven noms que realment no havien exercit el seu dret, alhora que homes no contribuents ni caps de família. Al mateix temps, protestaren per la suposada desaparició de sis sufragis, pronunciats per homes de Copons a favor de Mas, ja que en l'escrutini d'aquell segon dia només se li atorgaren quatre suports.⁶⁷

Més enllà d'aquestes presumptes manipulacions, els demandants incidiren en el suposat dirigisme que haurien efectuat els membres de la mesa de Calaf, començant per la crida que el president hauria adreçat als electors dels pobles veïns, pressionats per l'agutzil, perquè votessin la candidatura que ell avalava. A més, seguint la versió original del requeriment, els secretaris escrutadors haurien escrit el nom del candidat a les paperetes sense consentiment dels votants.⁶⁸

Es desconeix amb certesa la fonamentació de les protestes, però en tot cas l'estratègia ideada per l'entorn de Mas i Abad aquest cop no calculà bé les refutacions presentades i es posà en evidència. Segons els mateixos demandants, existia un document firmat per Josep Antoni Novau, un dels secretaris escrutadors de la secció de Calaf, en què constava una prova més de les maquinacions efectuades: el 31 d'agost només vint persones participa-

65. Joan Barral i Novell, Josep Galceran, Ramon Godó, Martí Aguilera, Francesc Ferrer i Pons, Josep Jover, Josep Antoni Bas i Josep Ferrer.

66. Francesc de Paula Adzeries i Jeroni Llovet.

67. Testimonio del acta de elección de diputado a Cortes, Igualada, 1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

68. Testimonio del acta de elección de diputado a Cortes, Igualada, 1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

ren en l'elecció d'aquell dia, i no vint-i-dos tal com constava finalment en l'acta. Tot plegat portava aquells votants a sol·licitar el refús de l'acta de Calaf, o bé a suspendre la seva admissió fins a la resolució final per part del Congrés,⁶⁹ tal com ja s'havia fet el 1846.

Novau, lluny de subscriure l'informe que li havien atribuït i de fer el mateix amb la queixa presentada, la desacredità tot qualificant-la d'«enjambre de equivocaciones tal vez voluntarias y maliciosas a fin de entorpecer el examen de los votos y la proclamación del diputado a Cortes». Paraules amb les quals s'identificà plenament Cristòfol Vidal, secretari escrutador d'Esparreguera. Tots dos no podien fer front a la majoria igualadina que conformaven cinc membres de la junta, tendència favorable a Mas.⁷⁰ En tot cas, es feia palès que les impugnacions dels esmentats electors s'explicaven, en bona mesura, per la instigació de l'entorn de l'advocat més que per un impuls natural aparegut davant l'evidència d'intromissions.

La trama de modelatge dels sufragis emesos, però, no s'aturà, quan precisament la composició de la junta deliberativa, inclinada majoritàriament a favor de Mas i Abad, afavoria els seus interessos i aplanava el camí per a una nova impugnació. Seguint les indicacions dels reclamants, la instància va rebutjar novament l'acta de Calaf i, de la mateixa manera que havia passat el 1846, els resultats electorals només consideraven els d'Igualada i els d'Esparreguera.

Les xifres, novament transformades, quedaven així: de 168 votants, Celestí Mas i Abad obtingué 102 vots i Ramon de Padró, 65, a més d'un d'erroni que figurava com a Ramon de Marimon i Padró. Amb aquestes noves dades, el president proclamava com a diputat Mas, fet pel qual Vidal i Novau protestaren en no esperar a la resolució del Congrés i, finalment, mostraren el seu desacord en no firmar l'acta.⁷¹ Seguint la versió de Padró, si no signaren va ser perquè, després de protestar, se'ls negà el dret a fer-ho.⁷²

Ara bé, Padró no restà impàvid a la presa de possessió del seu adversari. Va enviar una carta al ministre de la Governació, Luis José Sartorius, que precisament ja estava familiaritzat amb les eleccions d'Igualada i el *modus operandi* de Mas i Abad, arran de les segones eleccions de 1848 i els dubtes que aquestes també generaren. Tal vegada, el vincle de Padró amb el

69. Testimonio del acta de elección de diputado a Cortes, Igualada, 1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

70. Testimonio del acta de elección de diputado a Cortes, Igualada, 1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

71. Testimonio del acta de elección de diputado a Cortes, Igualada, 1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

72. Al Sr. Ministro de la Gobernación, 16-12-1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

duc de Riánsares,⁷³ segon marit de la reina mare Maria Cristina, pogué facilitar el contacte directe amb el ministre.

En l'epístola, el mataroní es queixava de la proclamació, per part de la junta d'escrutini, de Celestí Mas i Abad, quan ell havia obtingut 109 vots de 217 i Mas *només* 106, situació que li valgué el qualificatiu d'arbitrària. De fet, recordà al ministre que estava «prohibido terminantemente por el art. 63 de la citada ley [electoral] a toda junta de escrutinio anular ningún acta ni voto».⁷⁴ Per tot plegat, concloïa amb la petició de deixar sense efecte la proclamació de Mas com a diputat i reclamava un càstig per als qui considerava infractors de la llei.⁷⁵ Conscient o no d'aquests fets, però amb la intuïció que la maquinària d'impugnació no s'acabava d'emmotllar com ho havia fet el 1846, Mas tampoc no es quedà aturat i el 26 de novembre següent publicà a Madrid un fulletó en el qual projectava la pròpia perspectiva del procés electoral i pretenia pressionar els diputats perquè l'acceptessin.

LA RESOLUCIÓN DE LAS ELECCIONES DE 1850

Tant el ministre Sartorius com les mateixes Corts van disposar de dues versions: la carta escrita per Padró i el fullet de Mas, acompanyat de l'acta electoral. Sigui com sigui, les paraules de l'administrador de rendes van fer efecte. Després d'examinar l'escriptura electoral, la comissió d'actes del Congrés, el 15 de desembre, va convenir que la junta d'escrutini havia avaluat incorrectament els resultats:

Sin tomar en cuenta el acta de la sección de Calaf, y es de dictamen que debe considerarse de ningún efecto la declaración hecha por aquella junta de escrutinio; y apreciando debidamente el resultado de la votación en las tres secciones de que se compone este distrito, que se tenga por válida y firme la elección, y por Diputado a D. Ramon de Padró, que resulta con mayoría absoluta de los votos dados en todo el distrito.⁷⁶

L'endemà es presentà el dictamen a les Corts, en espera que s'aprovés definitivament. Davant l'enuig que sentia Mas en veure perillar l'escó, el 18 de desembre, en obrir-se el debat sobre l'aprovació de les actes d'Igua-

73. Atribuït per Arce a Carta de Juan de Dios Arce a Celestí Mas i Abad, Barcelona, 15-12-1846, Topogràfic 154, lligall 1, FMI, ACA, Igualada.

74. Al Sr. Ministro de la Gobernación, 16-12-1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

75. Al Sr. Ministro de la Gobernación, 16-12-1850, Fons Electoral, ACD, Madrid.

76. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 375.

lada, el secretari va ser el primer a intervenir en tres línies molt clares, malgrat afirmar públicament sentir-se insegur. En primera instància, el discurs se centrà a provar de demostrar la seva independència i la vindicació d'interessos més enllà dels propis, una retòrica recurrent a l'època, per bé que dubtosament convincent:

Desde el primer momento que entré en este recinto, desde el primer día que fui elegido Diputado, supe que no venía a defender intereses personales, sino intereses más altos, intereses más grandes, los intereses del distrito, los intereses de la Nación, intereses a que llama el deber se defiendan. Sí, el deber; y por el interés del distrito, por el amor propio de los electores, que respetando la ley, que cumpliendo con los preceptos constitucionales se acercan a las urnas y emiten sus sufragios, he venido aquí; por ellos y por todos los que tengan fe constitucional, para que no triunfen unos pocos que falseando la ley, quieren presentar como Diputado al que no ha reunido una mayoría verdadera.⁷⁷

En segon terme, intentà desautoritzar la comissió d'actes, formada pels diputats Pedro María Fernández Villaverde, Agustín Esteban Collantes, Nicolás Hurtado, Francisco Escudero y Azara i Agustín Alfaro. L'objectiu era diàfan: qüestionar-ne l'autoritat i la capacitat de concloure sobre la decisió que l'afectava. Així, va arremetre contra ells posant l'exemple de la consideració de les actes de Cee (província de la Corunya),⁷⁸ en la qual:

Después que los elocuentes discursos que se pronunciaron no pudieron conseguir que las falsificaciones reveladas en la provincia de la Coruña, falsificaciones grandes, espantosas, hiciesen nula el acta de Cee, ¿podré esperar de los Sres. Diputados que se deseche el dictamen que está sometido a su consideración? No, no lo espero.⁷⁹

Finalment, abordà l'anàlisi dels resultats electorals a Igualada amb la finalitat de desconceptuar la secció de Calaf. Entre les nombroses adulteracions que descriví sobresortia la no-exposició pública de les llistes dels electors amb dret a vot, tal com marcava la llei; el retard de la realització de l'escrutini respecte a l'hora estipulada; una controvertida constitució de la mesa electoral de la secció per la discussió en el recompte de vots, i l'absència dels secretaris escrutadors en procedir al recompte final, entre d'altres elements polèmics.⁸⁰

77. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 406.

78. Consulteu DSC: legislatura de 1850-1851, p. 384-403.

79. DSC: legislatura de 1850-51, p. 406.

80. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 407.

Tot plegat, el portà a demanar l'anul·lació de l'acta de Calaf, tal com havia succeït el 1846, analogia que es cuidà de remarcar. Tot i l'èmfasi i la convicció demostrats, el discurs no tingué cap efecte sobre els membres de la comissió d'actes, que es reafirmaren en el dictamen recomanat. Escudero y Azara va carregar amb duresa contra Mas i els seus procediments, fins al punt d'al·legar:

Se supo cuál era el resultado de las tres secciones, y se supo que en el mismo Igualada y en Esparraguera tenía mayoría el señor Mas y Abad, persona muy digna y muy conocida de los que formaban la mesa electoral y de todos sus concejales, de quien era su digno secretario; y al propio tiempo se supo que en Calaf no había sido el resultado igual. En vista de todo, dijeron: «Si se escrutan las tres actas, el Diputado es el Sr. Padró; si se escrutan sólo dos, el Diputado es el Sr. Mas; no scrutemos, pues: anulemos la elección de la sección de Calaf.»⁸¹

Tenint en compte els precedents, potser no anava del tot desencaminat. Si bé l'exposició d'Escudero y Azara posa de manifest la veracitat que donaren ell i la comissió a la carta de Padró, fins al punt de repetir alguns episodis de l'epístola enviada pel mataroní a Sartorius, sense esmentar-ne la procedència, per contra, Mas va rebre el suport de qui compareixia com el seu protector, el diputat català Josep Manso i Juliol,⁸² un dels màxims exponents del nucli polític defensor de l'industrialisme català a Madrid, de qui Mas s'havia guanyat la confiança arran de l'actuació de 1849 en la qüestió aranzelària. Veient perdut l'escó per al secretari, Manso apel·là a la repetició de les votacions, teoria a la qual també s'apuntà el diputat progressista i futur demòcrata Tomás Jaén. Tanmateix, Mas no aconseguí ni sortir escollit diputat ni procedir a unes noves eleccions.

Aquesta vegada, Padró finalitzà com el nou representant per Igualada, amb 74 vots del Congrés a favor del dictamen de la comissió d'actes i 18 en contra, entre els quals els de bona part dels diputats catalans allí presents. Així ho feren Josep Manso (escollit per Molins de Rei), Josep Xifré (Arenys de Mar), Josep Abdó de Rich (Puigcerdà), Anicet Puig (Figueres), Àngel Villalobos (Manresa) i Baltasar Colubí (Valls). És clar que també hi hagué catalans que seguiren la majoria, com Rafael López Ballesteros (Gandesa), Josep March i Labores (la Bisbal d'Empordà) i Joaquim d'Aguiló (Montblanc).⁸³

81. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 408-409.

82. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 412.

83. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 415.

A l'hora de valorar la decisió presa el 1850, desestimant invalidar l'acta de Calaf a diferència del procedir de 1846, emergeix el dubte sobre les raons que expliquen aquest canvi de posició en una conjuntura similar a l'anterior, qüestió que alguns dels diputats que prengueren part en el debat alçaren. Sens dubte, la intervenció de Ramon de Padró amb les seves missives hi tingué a veure. Per a constatar l'autèntica influència del polític, cal apreciar el lligam que Arce havia atribuït al mataroní amb el duc de Riánsares i, sobretot, que Padró havia estat nomenat secretari de la Reial Persona el 2 de juliol de 1850.⁸⁴ Amb un canvi de posició tan rellevant, la seva opinió, a diferència de la de 1846, passava a adquirir un nivell de consideració social molt més alt. Aleshores, ja no parlava un simple administrador de rendes, sinó una persona propera a Isabel II. Un cop més, els adversaris de Mas treien més rendiment de les tècniques d'influència, intercanvi de favors i clientelisme que ell mateix utilitzava.

A la pràctica, la tasca de Padró com a diputat passà inadvertida per la seva poca rellevància. Després de prendre possessió del càrrec el 29 de gener de 1851,⁸⁵ no se li coneix cap més activitat. No intervingué en cap debat parlamentari ni en cap comissió.

A MANERA DE BALANÇ

Mas restà temporalment apartat del Congrés. Com ell mateix manifestà en l'últim discurs que pronuncià a l'hemicicle l'any 1850, els seus anys de «vida política son muy pocos; y tengo esperanza todavía de disfrutar de ella».⁸⁶ Dit d'una altra manera, als 31 anys considerava que la seva carrera política tot just es trobava als inicis. Gaudia ja d'una àmplia experiència com a secretari d'Ajuntament, després de cinc anys d'exercici del càrrec, i d'una gens menyspreable vivència com a diputat a Corts, amb dues legislatures completades (1848-1849 i 1849-1850). A més, els coneixements li havien permès publicar diverses obres sobre l'Administració que s'havien de completar en els anys a venir. Tot i això, l'anhel de projecció pública i de reconeixement anava molt més enllà, tal com mostraria amb la trajectòria desenvolupada en les dècades de 1850 i 1860 com a governador civil de diverses províncies espanyoles i intendent de la Hisenda pública de les illes Filipines.

84. F. V. H.: «Padró y de Marimón...», *op. cit.*

85. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 824.

86. DSC: legislatura de 1850-1851, p. 407.

El període analitzat en aquest text és anterior al moment de màxim apogeu de l'advocat. Es tracta dels anys immediatament precedents, els de l'inici de l'auge i, alhora, els que expliquen el llançament definitiu de la carrera de qui començà com a advocat i secretari. Precisament, en el desenvolupament d'aquest últim càrrec aprengué uns procediments que li foren molt útils al Congrés. També es nodrí d'uns contactes dels quals se serví per a endur-se les eleccions a diputats a Corts, a través d'impugnacions d'actes electorals, intervencions de personalitats rellevants com el cap polític o favors de persones influents. Justament s'han d'interpretar aquests mètodes com a habituals de l'època.

Si de cas, és de rellevància el procedir de Mas. En primer lloc, perquè gràcies a ell pogué fer el salt definitiu al món polític i professional, tot recollint notorietat i reconeixement. Dit d'una altra manera, sense les maniobres electorals no hauria estat diputat i possiblement no hauria aconseguit els contactes que li donaren suport institucional en les obres sobre l'Administració.

Actuacions com aquestes demostren l'oportunitat de considerar trajectòries personals com les del secretari igualadí que, desenvolupades a nivell local i regional, il·lustren comportaments i models que van ser recurrents i que cal analitzar més detingudament per a conèixer amb més profunditat la dinàmica electoral i parlamentària de l'Espanya del regnat d'Isabel II (1843-1868), encara prou desconeguda malgrat trobar-se en els primers temps del parlamentarisme.